

โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยหวด อันเนื่องมาจากพระราชดำริ บ้านห้วยหวด ตำบลจันท์เพ็ญ อำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร

แนวพระราชดำริ :

1 เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ.2532 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับงานพัฒนาความว่า โครงการชลประทานต่างๆ ที่ได้ดำเนินการก่อสร้างเสร็จแล้ว ควรจัดการให้ราษฎรมีการใช้น้ำอย่างถูกวิธีและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันดำเนินการ

2. เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2551 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริถึงโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยหวด จังหวัดสกลนคร ว่า ยังมีคนใช้ประโยชน์ไม่พอ เป็นอ่างเก็บน้ำที่ใหญ่มาก มีน้ำมาก แต่ไม่มีคนใช้ประโยชน์จากน้ำเท่าที่ควร ทรงห่วงเรื่องการใช้น้ำ เพราะอ่างเก็บน้ำห้วยหวดทรงจำได้ว่ามีความจุ 22 ล้านลูกบาศก์เมตร

ความเป็นมา :

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรบริเวณลุ่มน้ำห้วยหวดและได้พระราชทานพระราชดำริ เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2524 ให้กรมชลประทานพิจารณาวางแผนโครงการและก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยหวดโดยเร่งด่วน เพื่อจัดหาน้ำส่งให้พื้นที่เพาะปลูก ของราษฎรหมู่บ้านน้อย , บ้านจันท์เพ็ญ , บ้านบึงสาและหมู่บ้านใกล้เคียงในเขตอำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร สามารถทำการเพาะปลูกได้ทั้งในฤดูฝน-ฤดูแล้ง และน้ำเพื่อทำการอุปโภค-บริโภค สำหรับราษฎรในบริเวณหมู่บ้านดังกล่าวได้ตลอดปี

กรมชลประทานได้ดำเนินการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยหวดเพื่อสนองพระราชดำริโดยมีลักษณะโครงการก่อสร้างเป็นเขื่อนดินปิดกั้นลำห้วยหวด บริเวณบ้านห้วยหวด ตำบลเต่างอย อำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร ลักษณะเป็นเขื่อนดินสูง 26 เมตร ยาว 395 เมตร ความจุอ่างเก็บน้ำประมาณ 21 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่ผิวหน้าประมาณ 1,200 ไร่ พร้อมทั้งสร้างอาคารระบายน้ำชนิดรางเปิด มีสันทางระบายน้ำล้นยาว 35 เมตร ท่อส่งน้ำฝั่งซ้ายขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.90 เมตร และท่อส่งน้ำฝั่งขวาขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.30 เมตร และได้ดำเนินการก่อสร้างระบบส่งน้ำประกอบด้วยคลองส่งน้ำ จำนวน 7 สาย รวมความยาว 19.6 กิโลเมตร เริ่มก่อสร้างในปี 2526 และสร้างเสร็จในปี 2530 รวมค่าก่อสร้างทั้งสิ้น 105.40 ล้านบาท ส่งน้ำให้กับพื้นที่การเกษตรประมาณ 8,000 ไร่ ขอจำนวน 5 หมู่บ้าน ในเขตตำบลจันท์เพ็ญและตำบลเต่างอย จัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำเพื่อเกษตรกรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำจำนวน 7 กลุ่ม

สถานการณ์น้ำปัจจุบัน ปัจจุบันมีปริมาณน้ำเก็บกัก (ณ วันที่ 29 ตุลาคม 2556) 19.30 ล้าน ลบ.ม. คิดเป็น 92 %

- ผลการเพาะปลูกพืชฤดูฝน ปี 2556	
เป็นข้าวนาปี	7,340 ไร่
- ผลการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง ปี 55/56	รวม 1,559 ไร่
แยกเป็นข้าวนาปรัง	571 ไร่
พืชไร่	515 ไร่
มะเขือเทศ	145 ไร่
บ่อปลา	114 ไร่
อื่นๆ	241 ไร่

ที่ตั้งของโครงการ :

ตำบลจันท์เพ็ญ อำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร

วัตถุประสงค์โครงการ :

1. เพื่อให้เกษตรกรมีการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ชลประทานอย่างเต็มที่
2. เพื่อเพิ่มศักยภาพในการเป็นแหล่งเรียนรู้
3. เพื่อให้ภาคีทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม

ผู้ได้รับประโยชน์ :

ราษฎรหมู่บ้านน้อย, บ้านจันทร์เพ็ญ, บ้านบึงสาและหมู่บ้านใกล้เคียงในเขตอำเภอต่างอย จังหวัดสกลนคร

รายละเอียดของโครงการ

อาคารห้วงงานและอาคารประกอบ

- เป็นเขื่อนดินปิดกั้นลำห้วยหวด (ลุ่มน้ำก่ำ)
- พิกัด 48 QVD 120-720 ระวัง 5842 IV หรือ UTM 312100 E 1872200 N
- เริ่มก่อสร้างในปี 2526 และสร้างเสร็จในปี 2530
- ลักษณะเป็นเขื่อนดิน กว้าง 6.00 เมตร สูง 26.00 เมตร ยาม 395 เมตร
- พื้นที่รับน้ำฝน 49.00 ตร.กม.
- ปริมาณน้ำไหลลงอ่างฯ เฉลี่ยปีละ 74 ล้าน ลบ.ม.
- ระดับหลังทำนบดิน +209.50 ม.-รทก.
- ระดับน้ำสูงสุด +209.20 ม.-รทก.
- ระดับน้ำเก็บกัก +207.50 ม.-รทก.
- ระดับน้ำต่ำสุด +192.50 ม.-รทก.
- ปริมาณน้ำสูงสุด 24.00 ล้าน ลบ.ม.
- ปริมาณน้ำเก็บกัก 21.00 ล้าน ลบ.ม.
- ปริมาณน้ำต่ำสุด 1.285 ล้าน ลบ.ม.
- พื้นที่ผิวน้ำที่ระดับเก็บกัก 1.800 ตร.กม.
- อาคารระบายน้ำชนิดรูปตัว U (คสล) ขนาด 33.00 เมตร ยาว 550.50 เมตร

ระบบส่งน้ำและระบายน้ำ

ประกอบด้วยคลองส่งน้ำ จำนวน 7 สาย รวมความยาวประมาณ 21.348 กิโลเมตร สามารถส่งน้ำให้พื้นที่เพาะปลูกได้ประมาณ 8,000 ไร่ ดังนี้

คลองส่งน้ำ	ความยาว (ม.)
LMC	3,185
1R- LMC	6,600
1 L - 1 R - LMC	1,800
1 R - 1 L - 1R - LMC	1,400
3 L - 1 R - LMC	1,870
2 R - LMC	2,930
RMC	3,593

ผลการดำเนินงานและกิจกรรมโครงการ :

ผลการดำเนินงาน ปี 2551

1. จัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ 5 ศูนย์เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างราษฎรและหน่วยงานราชการทุกหน่วยงานร่วมกันส่งเสริมอาชีพให้แก่ราษฎร โดยมีการสาธิตปุ๋ยอินทรีย์และสารป้องกันศัตรูพืช พร้อมทั้งได้จัดหาปัจจัยการผลิตต่างๆ เช่น พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และพันธุ์ปลา ให้กับศูนย์เรียนรู้ทั้ง 5 ศูนย์ด้วย นอกจากนี้ จะได้จัดการฝึกอบรมและทัศนศึกษาของราษฎร รวม 100 คน

2. ฝึกอบรมบุคคลภายนอกตามแผนงานพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็ง องค์กรผู้นำ โดยจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ 4 ครั้ง ครั้งละ 30 คน รวม 120 คน จัดการศึกษาดูงานชลประทานของผู้นำชุมชนและผู้นำเกษตรกร หลักสูตร 1 วัน 30 คน และหลักสูตร 2 วัน 30 คน

ประโยชน์ของโครงการ

ทำให้ราษฎรในพื้นที่โครงการฯ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด เป็นการเพิ่มองค์ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์แก่ราษฎรที่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งจะได้นำไปขยายผลแก่ราษฎรให้มีความรู้ในการประกอบอาชีพมากขึ้น อันจะทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น ช่วยลดปัญหาการว่างงานและการอพยพแรงงาน เป็นการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการดำเนินงาน ปี 2552

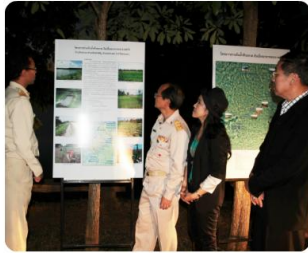
อ่างเก็บน้ำห้วยหวดอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลจันทร์เพ็ญ อำเภอดงหลวง จังหวัดสกลนคร ก่อสร้างแล้วเสร็จในปี 2528 มีความจุระดับเก็บกัก 21 ล้านลูกบาศก์เมตร มีคลองส่งน้ำ จำนวน 7 สาย รวมความยาวประมาณ 21.348 กิโลเมตร สามารถส่งน้ำให้พื้นที่เพาะปลูกได้ประมาณ 8,000 ไร่ในฤดูฝนและประมาณ 2,000 ไร่ ในฤดูแล้ง

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานการใช้ประโยชน์ที่ดินและน้ำชลประทาน ในปี 2550 พบว่าในฤดูฝนมีการเพาะปลูกพืชเต็มพื้นที่ 8,000 ไร่ ปริมาณน้ำที่ส่งให้แก่พื้นที่เพาะปลูกประมาณ 13 ล้านลูกบาศก์เมตร แต่ในช่วงฤดูแล้งมีการเพาะปลูกพืชเพียง 587 ไร่ จากพื้นที่ที่สามารถส่งน้ำให้ได้ 2,000 ไร่ ปริมาณน้ำที่ส่งให้แก่พื้นที่เพาะปลูกประมาณ 1.3 ล้านลูกบาศก์เมตร

สำนักงาน กปร. กรมชลประทาน จังหวัดสกลนคร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ประชุมหารือเพื่อพิจารณาหาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์จากน้ำชลประทาน โดยจัดตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อขับเคลื่อนการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากน้ำชลประทาน ซึ่งหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ร่วมมือกัน

ดำเนินงานส่งเสริมการเพาะปลูกในฤดูแล้งตั้งแต่ปลายปี 2551 จนถึงปัจจุบัน พบว่า เกษตรกรเริ่มเพาะปลูกพืชแล้ว 1,200 ไร่ ประกอบด้วย

1. ข้าวนาปรัง	727	ไร่
2. ข้าวโพดฝักอ่อน	219	ไร่
3. มะเขือเทศโรงงาน	124	ไร่
4. ข้าวโพดฝักสด	82	ไร่
5. อื่นๆ (ถั่วลิสง , แตงโม)	48	ไร่

แนวทางการดำเนินงานต่อไป

1. สำนักงาน กปร. ได้ประสานให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เข้าไปช่วยเหลือทางด้านวิชาการและเทคโนโลยีด้านการเกษตรสมัยใหม่ โดยได้มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริในพื้นที่ที่เข้าไปส่งเสริมกิจกรรมในเขตชลประทานห้วยหวดแล้ว จำนวน 5 แห่ง และจะจัดตั้งใหม่อีก จำนวน 2 แห่ง

2. ส่งเสริมสนับสนุนให้ราษฎรเพิ่มพื้นที่เพาะปลูกในฤดูแล้งให้มากขึ้น คาดว่าจะปลูกเต็มพื้นที่ประมาณ 2,500 ไร่ ได้ในปี 2554 รวมทั้งสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้มีความเข้มแข็งในการต่อรองสินค้าทางการเกษตรและการตลาดที่ดีขึ้น

3. บูรณาการและขับเคลื่อนเครือข่ายโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยหวด ทั้งนี้ โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บริเวณใกล้เคียง ได้แก่ โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร โครงการพัฒนาลุ่มน้ำก้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร-จังหวัดนครพนม โครงการขยายผลเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ และโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยหวด เป็นแหล่งผลิตวัตถุดิบที่จะป้อนโรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปที่ 3 อำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร โดยมีศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ เป็นแหล่งสนับสนุนองค์ความรู้ด้านการเกษตรให้แก่ราษฎร ตลอดจนการดำเนินงานของโรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปที่ 3 จะเป็นในลักษณะการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน